

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakértői véleménye

A szakvélemény címe: Fényképfelvétel szerzői jogi védelme

Ügyszám: SzJSzT-20/17

A MEGKERESÉS ÉS A TÉNYÁLLÁS

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (továbbiakban: NAV) előtti eljárásban a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 385. § (1) bekezdésébe ütköző és az (3) bekezdése szerint minősülő nagyobb vagyoni hátrányt okozva elkövetett szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése büntettének gyanúja miatt K. J. A. ellen folyamatban lévő büntetőügyben a NAV 2017. július 12-én kelt határozatával szakértőként a Szerzői Jogi Szakértő Testületet (a továbbiakban: SZJSZT) rendelte ki.

A NAV megkeresésében összefoglalta a tényállást és az eljáró tanács rendelkezésére bocsátotta a büntetőügy iratanyagát.

Általános megállapítások

A Tanács a 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése alapján a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakította ki a szakértői véleményét, a tények megállapítására nem végzett külön bizonyítást.

A Nyomozóhatóság által feltett kérdések:

A jogvita tárgyát az képezi, hogy a hivatkozott honlapon, különböző időpontokban megjelent cikkek mellett feltüntetett 3 darab fénykép a feljelentő (sértett) felhasználási engedélye nélkül került felhasználásra. A tartalmak 2017. február 24-ig voltak elérhetőek a hivatkozott honlapon. A feljelentő (sértett) feljelentést tett a Btk. 385.§ (1) bekezdésébe ütköző és a (3) szerint minősülő nagyobb vagyoni hátrányt okozva elkövetett szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése büntettének gyanúja miatt.

A NAV kérte az SZJSZT-t, hogy adjon választ az alábbi kérdésekre:

- 1.) A feljelentés keretében benyújtott, a hivatkozott honlapon megjelent 4 darab cikk mellett feltüntetett 3 darab fénykép olyan fotóművészeti alkotásnak minősül-e, amelyeket szerzői jogvédelem illet meg?
- 2.) Amennyiben az 1. kérdésre adott válasz az, hogy a gyanúsított által felhasznált fényképek a Szerzői Jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) értelmében szerzői műnek minősülnek, a feljelentőnek (sértettnek) sérültek-e a szerzői jogai?
- 3.) Amennyiben az 2. kérdésre adott válasz az, hogy a feljelentőnek (sértettnek) sérültek a szerzői jogai, milyen összegű vagyoni hátrány érte a feljelentőt?

Az eljáró tanács szakértői véleménye:

1.) Az Szjt. 1.§-ának rendelkezéseiből kiindulva vizsgáltuk, hogy, a feljelentő (sértett) által rendelkezésre bocsátott Internetes tartalmakon megjelent fényképek szerzői műnek minősülnek-e. Az SZJSZT több szakvéleményében is foglalkozott fotóművészeti alkotásokkal, amelyeket a jelen szakvélemény is alapul vett.

Az Szjt. 1.§ (2) bekezdése szerint *„szerzői jogi védelem alá tartozik - függetlenül attól, hogy e törvény. megnevezi-e - az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen a Szjt. 1.§ (2) (i) értelmében a fotóművészeti alkotás”.*

A Szjt. 1.§ (3) bekezdés szerint *„a szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.”*

Az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejéről szóló 2006/116/EK (2006. december 12.) irányelv 6. cikke is akként rendelkezik, hogy egy fénykép szerzői jogi védelmének az egyetlen feltétele az lehet, hogy az a szerző saját szellemi alkotásának (creative activity) minősüljön; más kritérium nem alkalmazható ebből a szempontból. Bár ez az irányelv nem a fotóművészeti alkotásokról szól, azonban fontosnak tartja kiemelni, hogy ezeket az alkotásokat is megilleti a normál szerzői jogi oltalom (a szerző életében és a halálától számított 70 évig) és ebből a szempontból kifejezetten hivatkozik a fotóművészeti alkotásokra.

A fényképeszeti alkotások szerzői jogi minősítéséhez szükséges az ábrázolt szituáció különlegessége, a beállítás megfelelősége, egyéni nézőpont, alkalmas technikai megoldás, speciális fényviszonyok és más szempontok. Az eljáró tanács megállapítja, hogy a perbeli 3 darab fényképet annak szerzője egyéni, eredeti módon alkotta az alábbiak szerint:

- az úszó csónakot ábrázoló fénykép egyéni beállítást alkalmaz, felhasználja a fényviszonyok adottságait, játszik a kontrasztok adta lehetőségekkel és egyéb kreatív képalkotói döntést is tükröz;
- a kórházi részletet ábrázoló fénykép egyéni beállítást alkalmaz, alkotó módon megválasztott szemszögöt alkalmaz és egyéb kreatív képalkotói döntést is tükröz;
- a veterán autót ábrázoló fénykép egyéni beállítást alkalmaz és egyéb kreatív képalkotói döntést is tükröz.

Utal az eljáró tanács arra, hogy más ügyekben az SZJSZT által adott szakvéleményekben (18/2004, 24/2004; 19/2005) már kifejtésre került, hogy a Szjt. 1. §-ának (2) bekezdése (i) pontjában szereplő „fotóművészeti” jelzőben a "művészeti" kifejezés nem jelent valamilyen külön minőségi besorolást, speciális „művészi” jelleget. Fényképekre is a fent hivatkozott Szjt. 1. §-ának (3) bekezdése vonatkozik, azaz a szerzői jogi védelem feltétele az egyéni, eredeti jelleg. Hivatkozással Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.479/2008/6. számú ítéletére (SZJSZT-35/2006 szakvéleményen alapuló ítélet), amely szerint *„fényképek esetén is elegendő, hogy a produktumban az egyéni jelleg valamely minimuma megnyilvánuljon, tehát hogy az ne legyen teljesen meghatározva a körülmények vagy az alkalmazott eszközök által, legyen legalább minimális tere a különböző megoldások közötti emberi választásnak, továbbá, hogy ne egy meglévő alkotásnak szolgálai másolásáról legyen szó”,* a felhasznált fénykép egyéni eredeti jellege semmiképpen se vitatható.

Érdemes utalni az állásfoglalásra, amelyet a WIPO és UNESCO készített egy olyan kormányzakértői értekezletre, amelyet kifejezetten a fényképeszeti művek szerzői jogi védelmének

a kérdéseiről tartottak. A dokumentum tíz elvet határoz meg a fényképészeti alkotások védelmére. A legelső, PHW1 számú elv (2) bekezdése szerint: minden fénykép, amely eredeti elemet tartalmaz szerzői jogi védelmet kell, hogy élvezzen. Minden fénykép esetében úgy kell tekinteni, hogy az eredeti elemeket tartalmaz és hogy ennek megfelelően fényképészeti műnek minősül, kivéve az olyan fényképet, amelynek az esetében a fényképet készítő személynek nincs semmilyen befolyása a kép kompozíciójára vagy más egyéb lényeges elemére.

Az állásfoglalás felsorol számos elemet, amely alapjául szolgálhat egy fénykép egyéni, eredeti jellegének (témaválasztás, fényképezés szögének meghatározása, a képkivágás módja stb.) megállapításához. Kifejtésre kerül benne, hogy gyakorlatilag az emberi lények által készített minden fénykép szükségszerűen magában foglal valamely eredetiség elemet. Továbbá, ha az eredetiség megállapítható, akkor nincs alap annak kijelentésére, hogy valamely alacsonyabb szintű eredetiség nem elegendő a szerzői jogi védelemhez. A dokumentum szerint csak azok a fényképek zárhatók ki a szerzői jogi védelemből, ahol nincs tere a személyes döntésnek és nincs lehetőség a kép kompozíciójának a befolyásolására. Az elfogadott irányelvek indokolása az automatikus közlekedés-ellenőrző fényképezőgépek, illetve a pénzbedobással működő fotó-automaták által készített képeket említi olyanokként, mint amelyeket például nem indokolt az említett ismérvek alapján fényképészeti műnek tekinteni.

Az eljáró tanács a fent idézett rendelkezések alapján végezte el az ügy tárgyát képező fényképek vizsgálatát, és megállapította, hogy a 3 darab fénykép olyan fotóművészeti alkotásnak minősül, amelyek megfelel az Sztj. támasztott egyéniség és eredetiség kritériumainak és következésképpen azokat szerzői jogvédelem illet meg.

2.) A Sztj. 16.§ (1) bekezdése alapján *„A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére.”* Következésképpen, a hivatkozott fényképek felhasználására csak a szerző adhat engedélyt. Amennyiben a gyanúsított megfelelő felhasználási engedély nélkül használta fel a fényképeket, úgy a szerző feljelentőnek (sértettnek) sérültek a szerzői jogai.

A jogsértést kizárná az ún. szabad felhasználás körébe eső magatartás, de ilyen eset az ismertetett tények tükrében nem áll fenn.

Utal a tanács arra, hogy a feljelentő (sértett) szerzőségének kérdése nem volt vitatott, azt az eljáró tanács nem vizsgálta.

3.) A kérdés nem szerzői jogi szakértői problémát vet fel, ezért az eljáró tanács álláspont helyett csak tájékoztatást, egyfajta iránymutatást kíván adni.

A vagyoni hátrány összege a feljelentő (sértett) szerző vagyonában okozott kárból és az elmaradt vagyoni előnyből adódik össze. A fényképeknek a perbeli honlapon történő jogosulatlan megjelenítése (nyilvánosságához közvetítése esetleg többszörözése) útján keletkezett vagyoni hátrány kiszámítása során a Sztj. 16.§ (4) bekezdés első mondata releváns, amely szerint: *„Ha e törvény másképp nem rendelkezik, a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek - eltérő megállapodás hiányában - a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia”.*

Minthogy a jogdíjat nem lehet a Sztj.§ 16 (4) alapján megállapítani (a feljelentő – sértett – szerző és a gyanúsított közötti eltérő megállapodás nem volt és a fényképek felhasználásához kapcsolódóan a bevétel külön nem állapítható meg), a releváns piacon hasonló felhasználás engedélyezéséért járó,

általánosan kialakult jogdíj-mértékekből érdemes kiindulni. A feljelentő vagyonában megalapozottan elvárt jogdíj ugyanis elmaradt.

Az eljáró tanács ismeretei szerint a gyakorlatban az online hírportálok által fizetett jogdíjak összege fényképekként bruttó 3.000,- - 9.000,- Forint (a reális összeg szignifikánsan alacsonyabb a feljelentő – sértett – által megjelölt igénynél). Az engedély nélküli felhasználásból a feljelentőt ért vagyoni hátrány tehát megközelítőleg a három fényképért együttesen bruttó 9.000,- – 27.000,- Ft és következésképpen nem éri el a büntetőjogi értékhatárt.

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a fenti kalkuláció során nem vette figyelembe a szerző személyhez fűződő jogainak esetleges sérelmét, amelyeknek a vagyoni hátrány megítélésével kapcsolatban a joggyakorlat nem alakított ki a mai napig egységes véleményt.

Budapest, 2017. augusztus 10.

dr. Tattay Levente
a tanács elnöke

dr. Sólyom Ágnes
a tanács előadó tagja

Szamódy Zsolt Olaf
a tanács szavazó tagja